

Az öreg Ábel*

Bori Imre

Ábel, Tamási Áron immár halhatatlan góbélegénye megöregedett. Úgy öregedett meg, ahogy a halhatatlan regényhősök szoktak: örökké fiatalok maradnak, frissek, egészségesek, kalandra készek, csavaros eszük mindig pattanásig feszülten várja a tréfálkozás alkalmát, a szívderítő nevetés lehetőségét. De évek, évtizedek múltán szülőapja újabb hősöket teremt, akiknek arcán, eszejárásán és viselkedésén ott van a fiatalkori hős vonásainak visszfénye ugyan, de lényegében mégis más jelentenek, mint ahogy más a fiatal ember és az, aki már évtizedeket hordoz a vállán, és bölcsessége jeléül haja is mind inkább szürkülni kezd, hogy végül is ősz hajszálak hirdessék az érettséget.

Tamási Áron legújabb könyvében, a vékonyka *Szirom és Boly* címűben, kevesebb a kaland és góbéság, de több a szemléltető életbölcesség, a világ dolgain merengő elmélkedés. S mégis, az öreg Szirom bácsi eszejárásán a haj-

dani Ábelre kell figyelni, aki, íme, megöregedett, egy élet tapasztalatai gyűltek valamikor buksi koponyájába, és nem maradt szinte semmi más lényéből, hiszen sok volt az idő, a vész, a szenvedés és a veszedelem, csak a bölcs megértés és a szeretet, amely olyan megragadó erővel sugárik ki a cselekmény vékonyka s alig jelentős, nem is lényeges csergedezéséből.

Ami ebben a könyvben a legnagyobb s a legmegragadóbb, az a nyelv, Tamási Áron nyelvének muzsikája, a gondolatnak, a szemlélődésnek, a lélegzetvételnak öreges, megfontolt bölcsességgel telített, de a jó szív és az emberek, a világ iránt érzett szeretet mézével édesített zenéje, amely éppen olyan megfontoltan és nagy-nagy bizonyossággal kerül papírra a toll sercegése nyomán, mint ahogy az öreg Szirommá lett Ábelből szakad ki a szó immár négy évtized tapasztalataival gazdagon. Az érettség ez, a magyar nyelv fejlődésének immár klasszikussá érett, mégis egyénien eredeti és sajátos alakulása.

Volt egy időszak Tamási Áron írói fejlődésében, amikor az ízes székely

* Tamási Áron: *Szirom és Boly*. Budapest, 1960.

nyelvet a sorakozó regényekben, elbeszélésekben, a drámák pergő dialógusaiban már-már fárasztóan modorosnak érezzük. A szavak egyformán görögtek, rutinos észjárást mutattak, s ha az első olvasáskor meghökkentően le is tudták bilincselni az olvasót, a később olvasott írások már csak fárasztani tudtak. A *Szirom és Boly*ban olyan a szava ismét, mintha most született volna meg, friss, eleven, izesen egyéni, új és patinás, már nem is beszélt nyelv, de amelyen olyan jól esne megszólalni. Olyan most a szava, hogy regénye egyik gondolatát írjuk ide egy kis változtatással: Mint a gyümölcs, amelyiknek magva-húsa megvan és csali kedves színeket játszik, levelek környékezik, melyek a szellőben zsengén meglebegnek és a szélben táncot járnak. Így ébresztik az értelmet írásban a csali színek és nyughatatlan levelek.

S ebből a mézédés nyelvéből egy mai történet szálai bontakoznak ki Szirom bácsi élete nyomán. Mai a történet váza benne, az események, amelyek lehetővé teszik, hogy Szirom bácsi lelkisége

megnyilatkozhasseék, hogy az író elmondhassa bölcs derűjének érett gondolatait, hogy ez a nyelv érvényt szerezhessen magának. Szirom bácsi életében az események végérvényesen a múltat jelentik: Moldvából sodorta őt és társait a második világháború vihara a Dunántúl tájaira, egy új életbe. Ennek az életnek a nyiladozásában bábáskodik a maga módján Szirom bácsi és unokája. A maiság elemei azonban nem játszanak döntő szerepet ebben a műben. A szövetkezetalapítás, a mesterséges megtermékenyítés, az állami gazdaság élete csak keret itt, de nem a lényeg is.

Az író szívét a szamarával baktató öreg ember alakja melegíti, ahogy felolvadnak a lankás, erdős, hegyes-völgyes táj derűjében, és nagyon magának tudja a szeretet és a bölcs megértés e könyvében hirdetett szándékait. S ha Tamási Áron ezzel nem is legjobb művét alkotta meg, de a legkedvesebbet minden bizonnyal ebben a könyvében találjuk meg, elsősorban az író nyelve, stílusa miatt.